

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

УДК 378.046.4

DOI:

Михайло Медвідь, доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
заступник начальника навчально-методичного центру –
начальник відділу методичного забезпечення навчального процесу,
Національна академія Національної гвардії України
Інна Черніченко, методист відділу методичного забезпечення навчального процесу,
Національна академія Національної гвардії України
Юлія Медвідь, науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Національна академія Національної гвардії України
Володимир Дем’янишин, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри автобронетанкової техніки,
Національна академія Національної гвардії України

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-
ПОЧАТКІВЦЯ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

У статті обґрунтовано методіку становлення викладача-початківця та розвитку його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі з урахуванням змін в нормативно-правовій базі. Висунуто гіпотезу про те, що становлення викладача-початківця та розвиток його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі буде ефективнішим за реалізації підвищення кваліфікації за такими видами: навчання у школі викладачів-початківців, навчання за програмою підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників, стажування у військовій частині.

Ключові слова: викладач-початківець; становлення; готовність; підвищення кваліфікації; вищий військовий навчальний заклад.

Табл. 1. Літ. 13.

*Mykhaylo Medvid, Doctor of Sciences (Economics), Senior Researcher, the Deputy Chief of the
Educational and Methodical Center – Head of the Methodical Support of the Educational Process
Department, National Academy of the National Guard of Ukraine*

*Inna Chernichenko, Methodologist of the Methodical Support of the Educational Process Department
National Academy of the National Guard of Ukraine*

*Yuliya Medvid, Researcher of the Scientific and Organizational Department,
National Academy of the National Guard of Ukraine*

*Volodymyr Demyanyshyn, Ph.D.(Pedagogy), Senior Lecturer of Auto Armored Vehicles
Department, National Academy of the National Guard of Ukraine*

**IMPLEMENTATION OF THE RESOLUTION OF THE KMU FROM 21.08.2019,
NO.800 “CERTAIN ISSUES OF ADVANCED TRAINING...” IN THE COURSE OF
FORMATION OF THE BEGINNER LECTURER OF HIGHER MILITARY
EDUCATIONAL ESTABLISHMENT**

The article substantiates the method of becoming a beginner teacher and developing his/her readiness for educational activity in a higher military educational establishment, taking into account changes in the legal and regulatory framework.

According to the results of the analysis of scientific works, the concept “beginner teacher” is defined as a person who begins to pursue activities aimed at the formation of knowledge, other competences, outlook, development of intellectual and creative abilities, emotional and strong-willed qualities and/or physical qualities of the recipients of education.

During the formation, the teacher is a beginner teacher who forms (develops) such quality as readiness for educational activities.

One of the conditions of formation (development) for the educational activity of the beginner teacher is his/her advanced training. The advanced training of beginner teachers of a higher military educational institution should take into account the peculiarities of organizing the educational process in such a higher education institution.

The method of becoming a beginner teacher and developing his/her readiness for educational activity in a higher military educational establishment is offered. The advanced training for 5 years is an integral part of the methodology.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

For the beginning teacher the procedure of realization of professional development of the following types is offered: training in the school of beginner teachers; training in the program of advanced training of scientific-pedagogical and pedagogical workers; an internship in military unit. In our opinion, this approach develops in a beginner teacher the necessary competences and pedagogical skills required for teaching disciplines in the specialties of 25 branches of knowledge “Military Sciences, National Security, State Border Security” in the higher military educational institution and allows to get more than 6 ECTS credits in 5 years.

It has been hypothesized that becoming a beginner teacher and developing his/her readiness for educational activity in a higher military educational establishment will be more effective than the realization of advanced training in the following types: training at the school of beginner teachers, training under the program of advanced training of scientific-pedagogical and pedagogical workers, training in the military unit.

Keywords: a beginner teacher; formation; readiness; advanced training; higher military educational establishment.

Постановка проблеми. Реалізація п. 33 розділу “Фінансування підвищення кваліфікації” постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” [2] (щодо фінансування підвищення кваліфікації за рахунок кошторису закладу вищої освіти) у вищих військових навчальних закладах неможлива, оскільки джерелом фінансування є не Міністерство освіти і науки України, а інші міністерства або відомства. Реалізація п. 34 тієї ж постанови (щодо самостійного фінансування підвищення кваліфікації) здійснюється, якщо підвищення кваліфікації проходить поза межами плану підвищення кваліфікації закладу освіти. Реалізація цього пункту щодо підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в межах плану підвищення кваліфікації закладу освіти суперечить п. 1 ст. 57 Закону України “Про освіту” [8] (щодо державних гарантій на оплату підвищення кваліфікації), п. 4 ст. 60 Закону України “Про вищу освіту” [6] (щодо забезпечення підвищення кваліфікації та стажування закладом вищої освіти).

Якщо досвідчений викладач може самостійно виконати завдання щодо якісного та своєчасного підвищення кваліфікації, то викладача-початківця на етапі його становлення необхідно забезпечити відповідними умовами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процесу адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності, його становленню присвячені праці таких учених як С.М. Хатунцевої [11; 12], С.О. Шарої [13], Т.Д. Федірчик [10] та інші, створенню системи методичної роботи закладів вищої освіти як осередку підвищення кваліфікації – В.М. Мороз [5], В.В. Єгорова [3] та інші. Середовище вищого військового навчального закладу характеризується специфічними умовами для адаптації та становлення викладачів-початківців. Існують особливості етапів професійного становлення військовослужбовця (у тому числі науково-педагогічного працівника) [4, 316].

Мета статті – обґрунтувати методику становлення викладача-початківця та розвитку його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі з урахуванням змін в нормативно-правовій базі.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з визначення “викладацької діяльності” [8, 1], викладач – це особа, діяльність якого спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти. Викладача, який проходить адаптацію до освітньої діяльності прийнято називати молодим викладачем або викладачем-початківцем. Відповідно до “Великого тлумачного словника сучасної української мови” слово “молодий” тлумачиться як той хто недавно почав свою діяльність у якій-небудь галузі [1, 537], а слово “початківець” у сполученні зі словом, що означає професію (певну діяльність) – особа, що починає працювати в певній галузі [1, 911]. Враховуючи те, що викладачі, які розпочинають свою діяльність у вищому військовому навчальному закладі, можуть бути офіцерами з значним досвідом службово-бойової діяльності (більше 20 років) використання словосполучення “молодий викладач” є не доречним. Тому в нашому дослідженні ми будемо використовувати поняття “викладач-початківець”, під яким будемо розуміти особу, що починає здійснювати діяльність, спрямовану на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти.

Поняття “становлення” тлумачиться як філософська категорія, що відображає процес діалектичного переходу від одного ступеня розвитку до іншого як момент взаємоперетворення протилежних, а водночас взаємопов’язаних моментів розвитку – виникнення і зникнення. Процес виникнення, утворення чого-небудь у сукупності характерних ознак і форм; формування когось, чого у процесі розвитку [1, 1188].

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Під час становлення викладач є викладачем-початківцем, у якого формується (розвивається) така якість як готовність до освітньої діяльності. У дослідженні ученого А.Є. Резановича готовність трактується як “якість особистості, в якій виражено її прихильність до здійснення діяльності, а також ступінь засвоєння нею елементів, відповідного соціального досвіду та здатність використовувати цей досвід у професійній діяльності. Готовність може бути представлена єдністю елементів: мотиваційна готовність, теоретична готовність, практична готовність” [9]. погоджуємось з таким трактуванням і будемо використовувати в нашому дослідженні.

Однією з умов формування (розвитку) до освітньої діяльності викладача-початківця є його підвищення кваліфікації. Відповідно до п. 6 ст. 18 Закон України “Про освіту” підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань [8]. Підвищення кваліфікації викладачів-початківців вищого військового навчального закладу повинно враховувати особливості організації освітнього процесу у такому закладі вищої освіти, відображені в “Положенні про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України”, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 20.07.2015 № 346 [7].

Особливість уже закладена у самому визначенні вищого військового навчального закладу. Відповідно до п. 6 ст. 1 Закону України “Про вищу освіту” це заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад’юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону [6].

Виходячи з зазначеного та вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. №800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” [2], пропонуємо методику становлення викладача-початківця та розвитку його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі. Складовою методики є план підвищення кваліфікації на 5 років (табл. 1).

Для викладача-початківця пропонуємо порядок реалізації підвищення кваліфікації за такими видами.

Навчання у школі викладачів-початківців (участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо). Робота по

Таблиця 1.

План підвищення кваліфікації на 5 років на прикладі викладача-початківця, який лише розпочав освітню діяльність

№ з/п	Період	Форма підвищення кваліфікації	Вид підвищення кваліфікації	Суб’єкт підвищення кваліфікації	Документ за результатами підвищення кваліфікації	Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації	Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації в ЄКТС
1	1-ий рік (2019)	На робочому місці	Навчання у школі викладачів-початківців	НАНГУ	Сертифікат	12 годин	0,4 кредита
2	2-ий рік (2020)				Сертифікат	24 годин	0,8 кредит
3	3-ий рік (2021)				Сертифікат	12 годин	0,4 кредита
4		Інституційна (очна)	Навчання за програмою підвищення кваліфікації НПП і ПП		Свідоцтво	108 годин (72 аудиторна, 36 самостійна)	3,6 кредита
5	4-ий рік (2022)	Дуальна / на виробництві	Стажування у військовій частині	в/ч 3005	Свідоцтво (довідка)	4 дні	1,2 кредита
6	5-ий рік (2023)	-	-				
<i>Обсяг підвищення кваліфікації за п'ять років</i>							6,4

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

професійному становленню з викладачами-початківцями планується і проводиться на протязі дворічного строку з урахуванням індивідуальної професійної підготовки та методичних навичок кожного. Одним із шляхів розвитку педагогічної майстерності викладачів-початківців у Національній академії Національної гвардії України є їх навчання у школі викладачів-початківців при методичному кабінеті навчально-методичного центру. Планування роботи цієї школи здійснюється на основі діагностування актуальних питань педагогіки і методики організації освітнього процесу. Кращі викладачі передають свій досвід під час заходів, присвячених: застосуванню сучасних засобів навчання, формуванню активних та інтерактивних методик, впровадженню інноваційних технологій освіти, дотриманню педагогічної етики та культури міжособистісного спілкування тощо. По закінченню календарного року здобувачі школи отримують сертифікати.

Навчання за програмою підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників. Мета навчання – цілеспрямоване безперервне удосконалення професійних компетентностей та педагогічної майстерності, необхідних для виконання завдань, які сприяють підвищенню якості управлінської, навчальної, методичної, наукової, інноваційної, творчої та виховної діяльності науково-педагогічних і педагогічних працівників на підставі поглиблення знань сучасних вимог відповідних нормативно-правових актів. А саме:

- усвідомлення закономірностей професійного становлення, особистісного зростання та необхідності формування компетентності оперативного адаптування до змін в освітньому і суспільному житті;
- якісно проектувати, готувати та проводити навчальні заняття;
- знати існуючі методи викладання, уміти вибрати доцільні з них для конкретного заняття;
- формування та розвиток компетентностей педагогічного спілкування з здобувачами вищої освіти та колегами;
- подолання психологічних ускладнень процесу професіоналізації викладача;
- забезпечувати дієвість навчально-виховних впливів на аудиторію;
- досягати мети освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, програми навчальної дисципліни, конкретного заняття;
- використовувати передовий педагогічний досвід та сучасні освітні технології у практиці викладання навчальних дисциплін;

- формування здібностей критичної рефлексії власної науково-дослідної та педагогічної діяльності.

Навчання за програмою підвищення кваліфікації в порівнянні з заходами школи викладачів-початківців мають системний характер.

Стажкування у військовій частині. Завданнями особистого стажування офіцерів та науково-педагогічних працівників Національної академії Національної гвардії України в оперативно-територіальних об'єднаннях, військових частинах Національної гвардії України є:

- формування і розвитку на практиці професійних компетентностей, здобутих у результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді або посаді вищого рівня, засвоєння досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, більш високому якісному рівні в межах певної спеціальності;

- оновлення теоретичних і практичних знань зв'язку з підвищенням вимог до рівня кваліфікації та необхідності оволодіння сучасними методами вирішення професійних завдань;

- вивчення для використання в освітній та науковій роботі передового досвіду оперативної, бойової та мобілізаційної підготовки Національної гвардії України;

- надання допомоги військам у впровадженні в їх практичну діяльність передових методів навчання і виховання, результатів наукових досліджень.

Такий підхід на нашу думку розвиває у викладача-початківця (як у військовослужбовця так і у цивільної особи) необхідні компетентності та педагогічну майстерність, необхідну для викладання навчальних дисциплін за спеціальностями 25 галузі знань “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” у вищому військовому навчальному закладі та дає можливість набрати більш як 6 кредитів ЄКТС за 5 років. Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що становлення викладача-початківця та розвиток його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі буде ефективнішим за реалізації підвищення кваліфікації за такими видами: навчання у школі викладачів-початківців (участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо), навчання за програмою підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників, стажування у військовій частині.

Висновки з даного дослідження. В статті

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 21.08.2019 Р. №800 “ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ...” В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

обґрунтовано методику становлення викладача-початківця та розвитку його готовності до освітньої діяльності у вищому військовому навчальному закладі з урахуванням змін в нормативно-правовій базі.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку є експериментально перевірити ефективність реалізації підвищення кваліфікації за обґрунтованою методикою та за результатами перевірки внести зміни до Положення про професійний розвиток та підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників Національної академії Національної гвардії України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. 1440 с.

2. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників постанови : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF> (дата звернення : 03.10.2019)

3. Сторова В. В. Аналіз, сучасний стан та перспективи розвитку системи методичної роботи ВНЗ як осередку підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету “Україна”. 2014. № 1. С. 34–40.

4. Медвідь М. М. Методологія формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності: дис. д-ра економ. наук. Харків, 2015. 577 с.

5. Мороз В. М. Механізм організації підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників як об’єкт державного управління якістю освіти. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. №3. С. 107–113.

6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення : 03.10.2019)

7. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України : наказ Міністерства оборони України від 20.07.2015 № 346. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15> (дата звернення : 03.10.2019)

8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-

VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення : 03.10.2019)

9. Резанович А. Е. Развитие готовности студентов вузов к организаторской деятельности: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 ; Магнитогорск, 2002. 22 с.

10. Федірчик Т. Д. Теоретико-методичні засади розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи в процесі науково-педагогічної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2016. 40 с.

11. Хатунцева С. М. Адаптація викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі : моногр.; Бердян. держ. пед. ун-т. Донецьк, 2007. 175 с.

12. Хатунцева С. М. Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. пед. наук. Х., 2004. 204 с.

13. Шара С.О. Професійно-педагогічна адаптація молодих викладачів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; ДВНЗ “Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди”. Переяслав-Хмельницький, 2013. 20 с.

REFERENCES

1. Busel, V. T. (2002). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin, 1440 p. [in Ukrainian].

2. Deiaiki pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv postanovy : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.08.2019 № 800. [Certain issues of advanced training of pedagogical and scientific-pedagogical workers of the Resolution: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 21.08.2019, NO.800]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF> (accessed 03 Oct. 2019). [in Ukrainian].

3. Yehorova, V. V. (2014). Analiz, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku systemy metodychnoi roboty VNZ yak oseredku pidvyshchennia kvalifikatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv [Analysis, current state and prospects of development of the systematic work of the higher education institution as a center of advanced training of scientific and pedagogical workers]. *Collection of scientific works of Khmelnytsky Institute of Social Technologies, University of Ukraine*. No. 1, pp. 34–40. [in Ukrainian].

4. Medvid, M. M. (2015). Metodolohiia

formuvannya i rozvytku liudskykh resursiv dlia vykorystannya u sluzhbovo-boiovii diialnosti [Methodology of formation and development of human resources for use in combat service]. *Doctor's thesis*. Kharkiv, 577 p. [in Ukrainian].

5. Moroz, V. M. (2014). Mekhanizm orhanizatsii pidvyshchennia kvalifikatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv yak ob'ekt derzhavnoho upravlinnia yakistiu osvity [Mechanism of organization of advanced training of scientific and pedagogical workers as an object of state management of quality of education]. *Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Vol. 3. pp. 107–113. [in Ukrainian].

6. *Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII*. [On Higher Education: Law of Ukraine from 01.07.2014 NO.1556-VII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (accessed 03 Oct. 2019). [in Ukrainian].

7. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osoblyvosti orhanizatsii osvitnoho protsesu u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ministerstva oborony Ukrainy ta viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy : nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 20.07.2015 № 346*. [On approval of the Regulation on the peculiarities of the organization of the educational process in higher military educational establishments of the Ministry of Defense of Ukraine and military educational units of higher educational establishments of Ukraine: order of the Ministry of Defense of Ukraine from 20.07.2015 NO.346]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15> (accessed 03 Oct. 2019). [in Ukrainian].

8. *Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII*. [On education: Law of Ukraine from 05.09.2017 NO.2145-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed 03 Oct. 2019). [in Ukrainian].

9. Rezanovich, A. Ye. (2002). Razvitie gotovnosti studentov vuzov k organizatorskoy deyatelnosti [Development of readiness of students for organizational activities in a higher education institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Magnitogorsk, 22 p. [in Russian].

10. Fedirchuk, T. D. (2016). Teoretyko-metodychni zasady rozvytku pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyshchoi shkoly v protsesi naukovo-pedahohichnoi diialnosti [Theoretical and methodological foundations of the development of pedagogical professionalism of a young teacher of higher education in the process of scientific and pedagogical activity]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].

11. Khatuntseva, S. M. (2007). Adaptatsiia vykladacha-pochatkivtsia do profesiino-pedahohichnoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi [Adaptation of a beginner teacher to a professional-pedagogical activity in a higher education institution]. *Berdyan. State. Ped. Univ. Donetsk*, 175 p. [in Ukrainian].

12. Khatuntseva, S. M. (2004). Pedahohichni umovy adaptatsii vykladacha-pochatkivtsia do profesiino-pedahohichnoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi [Pedagogical conditions for adaptation of a beginner teacher to a professional and pedagogical activity in a higher educational institution]. *Candidate's thesis*. Kharkiv, 204 p. [in Ukrainian].

13. Shara, S.O. (2013). Profesiino-pedahohichna adaptatsiia molodykh vykladachiv vyshchykh navchalnykh zakladiv nepedahohichnoho profilu [Professional and pedagogical adaptation of young teachers of higher educational establishments of non-pedagogical profile]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Pereyaslav-Khmelnytsky, 20 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.11.2019

“Ідеї можна знешкодити лише ідеями”.

Оноре де Бальзак
французький романіст і драматург

“Правда завжди перемагає; інша річ, що деколи перемога може прийти з фатальним запізненням”.

Ірина Вільде
українська письменниця

